

Vaste Commissie van Veiligheid en Justitie

Betreft

Gespreksnotitie rondetafelgesprek Wet bewaarplicht telecommunicatiegegevens

Amsterdam

29 januari 2015

Geachte leden van de vaste commissie van Veiligheid en Justitie,

Ik zou graag van deze gelegenheid gebruik willen maken om een relatief onbesproken aspect te belichten: de noodzakelijkheid van deze wet. Want wat de Nederlandse overheid in de afgelopen paar jaar wél heeft kunnen aantonen, is dat we zo'n bewaarplicht eigenlijk helemaal niet nodig is.

In de eerste plaats hadden de politie en het OM voor het van kracht worden van deze wet al voldoende gegevens in handen. Er blijken bovendien geen noemenswaardige problemen voor de politie en het OM te ontstaan als de bewaarplichtgegevens door een incident een tijdlang niet beschikbaar zijn. Ten derde worden een deel van de gegevens, ook zonder een verplichting, al gedurende aanzienlijke tijd bewaard. Dat wil ik graag illustreren aan de hand van een drietal voorbeelden.

Voorbeeld 1: politie beschikte voor bewaarplicht reeds over voldoende gegevens

1. In 2010 voldeed ons ministerie van Justitie aan een verzoek van de Europese Commissie om informatie ten behoeve van een evaluatie van de richtlijn aan te leveren. Bits of Freedom kreeg met een Wob-verzoek die inbreng openbaar, waarna we die geanalyseerd hebben.

De minister bleek in zijn reactie onder meer alle uitspraken van rechters uit de eerste helft van 2010 waarin het woord "verkeersgegevens" voorkwam, op een rijtje te hebben gezet. Dat waren er slechts 24. Van die 24 bleken 5 uitspraken over één en dezelfde strafzaak te gaan. Het gaat dus eigenlijk om slechts 21 zaken. Van die 21 zaken gaan er 19 over een delict dat

plaatsvond op het moment dat die hele bewaarplicht nog niet eens bestond. En in één van de zaken zet de rechter zelfs juist een streep door het gebruik van de verkeersgegevens. Los daarvan zeggen deze uitspraken natuurlijk helemaal niets over de rol die deze gegevens in de zaken gespeeld hebben, laat staan de noodzakelijkheid ervan.

Met andere woorden, de regering onderbouwde de noodzaak van de wet met een zeer beperkt aantal strafzaken waarin verkeersgegevens weliswaar een rol speelden, maar die uit een periode stamden toen deze wet nog helemaal niet bestond.

Voorbeeld 2: Geen noemenswaardige problemen zonder bewaarde gegevens

2. In 2012 werd Vodafone getroffen door een grote brand waarbij een van haar telefooncentrales vrijwel volledig verloren ging. In grote delen van de randstad was Vodafone's telefoonverkeer dagenlang verstoort.

Het Agentschap Telecom stelde in het rapport over haar onderzoek het volgende:

“Tijdens het onderzoek is duidelijk geworden dat de database voor de verkeersgegevens en de back-up daarvan in dezelfde ruimte stonden. Deze beide installaties zijn door rook- en waterschade verloren gegaan. Hierdoor is Vodafone niet in staat gebleken alle benodigde verkeers- en locatiegegevens te verstrekken over de wettelijk vereiste periode van twaalf maanden voorafgaand aan de brand. [...] Door een tijdelijke wijziging kan Vodafone een beperkte set gegevens voor vorderingen aanleveren. Navraag bij politie en Openbaar Ministerie heeft naar voren gebracht dat dit geen grote problemen bij hen heeft opgeleverd.”

Dat is toch opmerkelijk. Vodafone heeft een kwart van de Nederlandse markt in handen. De database met bewaarplicht-gegevens gaat in zijn geheel verloren en dat levert “geen grote problemen op”. Dat betekent dat de politie en het OM op een andere manier, al dan niet legitiem, de missende gegevens heeft kunnen verkrijgen of dat zij deze gegevens domweg niet nodig had.

Voorbeeld 3: Deel gegevens is reeds voorhanden, ook zonder bewaarplicht

3. Aanbieders mogen zelf voor een beperkt aantal doeleinden en onder voorwaarden verkeers- en locatiegegevens gebruiken. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het gebruik dat noodzakelijk is voor het opstellen van facturen.

In 2012 deed het Agentschap Telecom onderzoek naar de naleving van de Wet bewaarplicht bij alle bij de ACM geregistreerde aanbieders. Uit het

rapport blijkt dat 76 procent van de onderzochte providers na afloop van de bewaartermijn uit de wet de gegevens bewaard voor "een of meerdere toegestane doelen en in voorkomende gevallen andere dan wettelijke toegestane doelen".

Bevriezingsbevel Sv voor vluchtige gegevens

4. Voor wie dan nog twijfelt over de beschikbaarheid van dit soort gegevens wijs ik ook nog graag op het bevroeringsbevel uit het Wetboek van Strafvordering. Dat houdt in dat de officier van justitie, in geval van een verdenking van een ernstige misdrijf, een aanbieder kan bevelen gegevens, waarvan vermoed wordt dat ze anders zouden kunnen verdwijnen, beschikbaar te houden. Dat mag voor een periode van in totaal een half jaar.

Wet bewaarplicht moet zo snel mogelijk uit Telecommunicatiewet

5. Deze drie voorbeelden tonen aan dat de politie en het OM voor het van kracht worden van deze wet al over voldoende gegevens beschikten. Het onderstreept ook dat er geen noemenswaardige problemen voor de politie en het OM ontstaan als de gegevens door een incident niet beschikbaar zijn. En het toont aan dat een deel van de gegevens, ook zonder een verplichting tot bewaren, al gedurende aanzienlijke tijd voorhanden zijn.
6. Een verplichting tot het langdurige bewaren van gegevens over het communicatiegedrag en de locatie van alle Nederlanders is dan ook niet nodig. Mocht de regering een andere mening te zijn toegedaan, dan hebben wij tal van prangende vragen.

Daaronder: Hoe kan het zijn dat een database met gegevens van één van de grootste aanbieders in Nederland in een brand verloren kan gaan zonder noemenswaardige problemen in de opsporing? Heeft de regering wel eens onderzocht welk deel van de gegevens toch al voorhanden zijn, ook zonder een verplichting tot bewaren.? Hoe lang bewaren aanbieders de gegevens ten behoeve van facturatie, en volstaat die bewaartermijn niet al? Hoe vaak heeft een officier van justitie, voordat de Wet bewaarplicht van kracht werd, een beroep gedaan op het bevroeringsbevel?

7. Afsluitend het volgende. Het op grote schaal ongericht en langdurig bewaren van gegevens over het communicatiegedrag en de locatie van alle mensen is niet noodzakelijk. Zo'n wet past niet in een rechtsstaat als de onze. Bits of Freedom wil dat de Nederlandse regering de handhaving van de Wet bewaarplicht per direct staakt en zo snel mogelijk de Wet bewaarplicht uit de Telecommunicatiewet schrapt.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u nog vragen hebben, ben ik vanzelfsprekend bereid tot een nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

Rejo Zenger,
namens Bits of Freedom